

Vreme: 10.07.2026 15:19

Medij: nin.rs

Link: <https://www.nin.rs/svet/vesti/118009/evropa-zeli-da-okonca-vojnu-zavisnost-od-sad-plan-za-zamenu->

Autori: DW / Andreas Nol

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi da prekine vojnu zavisnost od SAD: Kako planira da zameni Patriot, F-35, Tomahavk i Starlink

6739

Evropske države ubrzano razvijaju sopstvene raketne, satelitske i odbrambene sisteme kako bi smanjile oslanjanje na SAD.

Evropa je i dalje zavisna od američkog oružja. To se videlo i na samitu NATO u Ankari, na kojem je održan i Visoki forum namenske industrije (Defence Industry). Naročito su američke kompanije mogle da zadovoljno trljaju ruke zbog unosnih ugovora. Međutim, kada je reč o raketama koje su od ključnog značaja za evropsku odbranu, proizvodnja ili održavanje trebalo bi makar delimično da budu premešteni u Evropu. Američki Lokid Martin i nemački Rajnmetal već su potpisali memorandum o namerama za zajedničku proizvodnju raketa ATACMS u Nemačkoj. Zalihe bi trebalo da rastu, a da se pritom Vašington s industrijsko-političke strane ne iritira. Dugoročno, Evropa ipak računa na veću nezavisnost. Malo koji sistem naoružanja toliko simbolizuje zavisnost evropskih članica NATO od SAD kao Patriot. Američki protivvazdušni sistem štiti strateški važne ciljeve u Ukrajini i već decenijama je u upotrebi u mnogim državama NATO, piše Dojče vele. Evropski odgovor na tu zavisnost ne sastoji se od jednog jedinog sistema. U gornjem sloju odbrane, gde se presreću pretnje na velikim visinama, SAMP/T NG iz Francuske i Italije trebalo bi da se razvije u evropsku alternativu Patriotu. Modernizovana verzija trebalo bi da bude sposobna da uz pomoć novih senzora i projektila obara i balističke rakete. Prve jedinice modernizovane verzije trebalo bi da budu isporučene 2027. godine. Srednji domet odbrane trebalo bi, između ostalog, da pokriva nemački sistem IRIS-T kompanije Dil, koji je već u upotrebi u Ukrajini i tamo deluje na udaljenostima do 40 kilometara i visinama do 20 kilometara. Veća varijanta IRIS-T SLX trebalo bi da bude isporučivana od 2029. godine i ima domet od oko 80 kilometara pri visini od približno 30 kilometara. Kratkoročno Evropa ne može da zameni raketne sisteme Patriot, ali dugoročno želi da sopstvenim sistemima bolje zaštiti svoj vazdušni prostor od Rusije. U slučaju sukoba nije reč samo o odbrani, već i o napadnim sposobnostima. Kada evropske vojske planiraju precizne udare duboko iza neprijateljskih linija, trenutno dominiraju američki sistemi poput krstarećih raketa Tomahavk. Kao što je ove nedelje postalo jasno na samitu NATO u Ankari, Nemačka se kratkoročno oslanja upravo na to rešenje. Vlada u Berlinu je sa Vašingtonom dogovorila memorandum o namerama za kupovinu raketa Tomahavk i kopnenih lansirnih sistema Tajfun. Time bi trebalo da se zatvori strateški jaz u dometu u odnosu na Rusiju. Istovremeno, taj posao pokazuje i osnovni problem evropske odbrambene politike: hitno potrebni sistemi za sada dolaze iz SAD, dok evropski sistemi tek treba da budu razvijeni. Programom ELSA šest evropskih sila - među njima su Francuska, Nemačka i Velika Britanija - želi da stvori industrijsku protivtežu. ELSA je za sada političko-industrijski okvir saradnje, koji bi na kraju trebalo da dovede do razvoja konkretne vojne opreme. To uključuje i Euro Multi Missile Launcher, kao i kombinaciju složenih krstarećih raketa i jeftinijih bespilotnih letelica dugog dometa od 500 do 2.000 kilometara. Dok je nabavka privremenih rešenja već u toku, stvarna nezavisnost trebalo bi da bude postignuta tek početkom tridesetih godina ovog veka kroz novo razvijene evropske sisteme na bojnopolju. Ali municija je u ovoj oblasti samo pola posla. Prava zavisnost od Vašingtona leži u otkrivanju ciljeva, u takozvanom "kill chain". Bez autonomne zajedničke mreže senzora, satelitskog izviđanja i komandnih struktura, ni evropske rakete ne mogu same da pronađu cilj, piše Dojče vele. U ratu u Ukrajini dronovi se koriste u do sada nezabeleženom obimu. Oni oblikuju sliku fronta i napada duboko u

Vreme: 10.07.2026 15:19

Medij: nin.rs

Link: <https://www.nin.rs/svet/vesti/118009/evropa-zeli-da-okonca-vojni-zavisnost-od-sad-plan-za-zamenu->

Autori: DW / Andreas Nol

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi da prekine vojnu zavisnost od SAD: Kako planira da zameni Patriot, F-35, Tomahavk i Starlink

pozadini. Upravo na to nadovezuje se program DECODER. Program EU trebalo bi da opremi evropske oružane snage dronovima i sistemima za borbu protiv dronova, a istovremeno da evropsku industriju učini nezavisnijom od američkog razvoja. Međutim, razvoj se trenutno u velikoj meri odvija na nacionalnom nivou. I u Nemačkoj startapovi za dronove i kompanije iz namenske industrije profitiraju od rata u Ukrajini i novih narudžbina Bundesvera. DECODER bi mogao da objedini taj razvoj na evropskom nivou. Trenutno u programu učestvuje 26 država EU, kao i Norveška i Ukrajina. Posebno se uključivanje Kijeva smatra presudnim zbog višegodišnjeg ratnog iskustva. Evropska komisija procenjuje da će do 2033. biti potrebno između 3,5 i 5 milijardi evra ulaganja. DECODER, međutim, još nije gotov razvojni program, već okvir koji politički i industrijski tek treba da dobije konkretan sadržaj. Značaj sistema Starlink na ukrajinskom ratištu probudio je Evropu. Projektom IRIS2 EU želi da uspostavi sopstvenu satelitsku uslugu nezavisnu od SAD. Prvi ugovori za izgradnju satelitske konstelacije već su potpisani. Do 290 satelita trebalo bi ne samo da omogući bezbednu komunikaciju između državnih institucija, već i da bude korišćeno u odbrambene svrhe. Projekat vredan više od deset milijardi evra trebalo bi da bude realizovan između 2029. i 2030. godine, a operativan od 2030. godine. Pre nego što polete borbeni avioni ili budu lansirane rakete, Evropa mora da zna šta se kreće na nebu, moru i kopnu. U tu svrhu NATO koristi 14 aviona AWACS zasnovanih na američkom Boingu 707, stacioniranih u Gajlenkirhenu. Sledeća generacija sistema AWACS više ne bi trebalo da bude zasnovana na američkoj platformi. Na samitu NATO u Ankari Alijansa je najavila početak formalnih pregovora sa kompanijom Sab o nabavci do deset aviona za rano upozoravanje GlobalAj. Ugovor još nije potpisan, ali bi prve letelice mogle da budu isporučene od 2030. godine. Poslednjih godina brojne evropske države odlučile su se za trenutno najmoderniji zapadni borbeni avion - američki F-35 pete generacije. Ti avioni su izuzetno napredni, ali su i simbol tehnološke zavisnosti od Vašingtona. FCAS, u Francuskoj poznat kao SCAF, trebalo je da bude evropski odgovor na to. Cilj je bio razvoj prvog evropskog borbenog aviona šeste generacije kao dela umreženog sistema koji bi uključivao pilotirani avion, prateće dronove, senzore, oblak podataka i novo naoružanje. U projektu su učestvovali Francuska, Nemačka i Španija, a glavne kompanije bile su Daso i Erbas. Međutim, srž projekta - zajednički borbeni avion nove generacije - propala je pre nekoliko nedelja posle višegodišnjih sporova. Vlade u Berlinu i Parizu nisu uspele da reše sukob između kompanija Daso i Erbas oko vođstva projekta, podele poslova i ključnih tehnologija. Za evropsku autonomiju u oblasti naoružanja to predstavlja težak udarac. Upravo tamo gde je zavisnost od američke tehnologije najvidljivija, najveći evropski odbrambeni projekat propao je zbog nacionalnih i industrijskih interesa. (DW)

